

tanta, quod reddat actum in naturam suam formam, id est, quasi ex intentione faceret contra preceptum, quod contingit quando id facit nil curando, an violat festum. Sic tenet Caiet. in *summa*, verbo *festorum violatio*; & dicit hoc esse commune omnibus preceptis. Idem generaliter in omnibus preceptis docet Nauar. *cap. 23*. Hisp. *mon. 42*. Lat. *43*. & in omissione Missae dicitur idem *mat. de audit. Missa*, & in ieiunio idem diximus *hoc lib. 5. cap. 1. de ieiun. dub. 6*. idem tenent viri docti, & ex professo dixi *lib. 1. sum. c. 17. a n. 18. ad 21*.

3. Vnde hoc est bonum documentum, ut confessores, & concionatores doceant penitentes timoratos, quod quando bona fide putant se habere causam, licet non sit in rei veritate sufficiens, excusantur: debent tamen illos admonere, ut in rebus sui officij, & in rebus ordinatis consulant viros doctos, ut ab eis intelligant quid liceat illis facere. Sic tenent viri docti.

4. Tertia conclusio. Ex paruitate materiae excusatur quis à mortali, iuxta omnes. Hæc autem mo-

dicitas arbitrio boni viri pensanda est, ut ait Syluest. verbo *Dominica*, *quest. 4*. Alcozer in *summa*, *cap. 17*. exemplificat, ut si per quadrantem laborauit in die festo. Aliqui vero iuniores dicunt etiam laborare per duas horas non esse peccatum mortale; quia est duodecima pars diei naturalis, scilicet viginti quatuor horarum. Existimo tamen minus quam duas horas non esse peccatum mortale. Et hinc excusari possunt à mortali futores circumcidentes calceos in die festo, & multi alij officiales, ut *supra*. Monendi tamen sunt, ne ex conscientia erronea peccent.

Tandem nota, quod Toletus in sua *summa* ait, quod officiales habentes consuetudinem laborandi in quolibet festo parum, peccant mortaliter. Sed oppositum tenendum est, licet habeant propositum formale laborandi omnibus festis, in quolibet tamen festo parum; non enim peccarent mortaliter, sicut non peccaret mortaliter, qui haberet propositum comedendi vnam passam in omnibus diebus ieiunij: de quo latè dixi *lib. 1. summe, cap. 4. num. 12*.

LIBER

LIBER SEXTVS

Opusculorum moralium, seu Consiliorum.

CAPVT I.

De iudicibus, & accusatione.

SUMMARIVM.

- DVB. 1. An iudex secularis possit in aliquo casu iudicare Clericos.
2. An Clericus in sacris constitutus, & laici heres ad iudicium fori secularis vocari possit ratione illius hereditatis, quem admodum potuisset laicus cui successisset.
3. An qui erat Clericus tempore commissi delicti, & post est effectus laicus, ut si factus est bigamus, &c. possit prioriter pro tali delicto à iudice seculari, postquam iam factus est laicus, & an uxor Clerici coniugati gaudentis privilegio fori, gaudeat etiam fori privilegio.
4. An iudices Ecclesiastici possint iudicare laicos.
5. Dato certum esse posse iudicem Ecclesiasticum in dictis causis iudicare laicos, an possit eos etiam in carcerem mittere.
6. An quilibet homo possit se cuiuslibet iudici subire.
7. Qualiter peccet iudex extrahens reum ab Ecclesia.
8. Qui delinquentes possint ab Ecclesia, & ceteris locis gaudentibus hac immunitate extrahi, & qui non.
9. An consulentes, vel mandantes delicta, ob quae illa committens non gaudeat immunitate, ut homicidium alienum, latrocinium, &c. gaudeant immunitate Ecclesiae, ita ut inde extrahi non possint.
10. An sedamita gaudeat immunitate Ecclesiae.
11. An ut fugiens ad Ecclesiam inde extrahi possit tanquam ea non gaudens, requiratur integra & plena probatio generalitatis delicti, ob quam non gaudet, vel sit sit semiplena probatio, quae sufficit ad torturam.
12. An iudex promittens criminis impunitatem delinquenti, si ab Ecclesia exeat, teneatur ei seruare fidem.
13. An ubi delinquens immunitate Ecclesiae gaudet, liceat iudici ipsam intra Ecclesiam compeditibus ligare ne quo liberis fugere possit, vel Ecclesiam obsequere, ne tali delinquenti alimenta, victus, & vestitus deferantur.
14. Esto iudex laicus non possit fugientes ad Ecclesiam inde abducere, an possit ab eis arma legibus vetita etiam intra Ecclesiam auferre.
15. An ratione delicti sint peccatores subditus iudicij illius loci in quo deliquit.
16. An exempti ratione delicti sortiantur forum, ita ut subiciantur illius loci iudicibus.
17. An iudici liceat iudicare contra veritatem,

quam nouit propter ea quae in contrarium proponuntur.

18. Utrum sicut iudex, ita & minister possit exequi sententiam contra veritatem sibi cognitam.
19. An cum iudex certo nouit aliquem innocentem, qui tamen iuxta allegata & probata nocens est, possit illi occulte ianuas carceris aperire, ut sic ipsum à morte eripiat.
20. An iudex possit aliquem condemnare, si accusator non sit.
21. An iudex possit dispensare in pena per legem statuta, illum totaliter remittendo, vel augendo, vel minuendo.
22. An is, qui apud iudices intercedunt, ut penam legis remittant delinquenti, peccent.
23. An iudex post sententiam latam, quae pena aliqua damnauit reum, possit penam illam minuire.
24. An iudex inferior possit mutare, vel interpretari sententiam, quam semel tulit.
25. An iudex possit compellere partes ad concordiam, & compositionem.
26. An homo teneatur ad accusandum.
27. An accusationem debeat necessario precedere secreta monitio, id est, accusans teneatur prius corrigere reum, ut si corrigatur, cesset ab accusatione.
28. An sit licitum accusare delictum, quod quis sufficienter probare non potest, & an semel accusatum liceat iterum accusare.
29. An pactum, vel inuentionem de non accusando valeat.
30. Qui prohibeantur accusare, & qui non.

DVBIVM I.

An iudex secularis possit in aliquo casu iudicare clericos.

PRIMUM casus, in quo procedit dubium, est in causa reconuentionis civilis, quando Clericus conuenit laicum coram iudice seculari, petendo aliquid ab ipso, & ipse laicus, ut se defendat, reconuenit Clericum in eadem causa. In hoc casu quaedam sunt certa, & quaedam sunt sub iudice. Primum est certum, quod si causa, super qua conuenit Clericus laicum, est spiritualis, vel ei connexa, non potest Clericus reconueniri coram laico iudice: & ita tenent omnes mox citandi. Secundum, etiam si causa sit temporalis & criminalis, & conueniat laicus criminaliter, id est ad corporale supplicium, non potest Clericus reconueniri criminaliter coram iudice seculari. Ita omnes Doctores citandi.